

Sygn. akt I ACa 537/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Ślęzak
Sędziowie :	SA Małgorzata Wolczańska SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska (spr.)
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 24 września 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...) w G.

przeciwko C. P., J. P. i P. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 28 sierpnia 2014 r., sygn. akt I C 91/13

1) oddala apelację;

2) przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie na rzecz adwokata P. O. wynagrodzenie w kwocie 3 321 (trzy tysiące trzysta dwadzieścia jeden) złotych, w tym podatek od towarów i usług w kwocie 621 (sześćset dwadzieścia jeden) złotych, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwany z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Tomasz Ślęzak	SSA Małgorzata Wolczańska
-------------------------------------	-------------------	---------------------------

Sygn. akt I ACa 537/15

UZASADNIENIE

(...) (...) w G. domagała się zasądzenia od R. S. (1) 180.000 zł z ograniczeniem egzekucji do obciążonej hipoteką nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) do wysokości hipoteki wraz z kosztami postępowania, wskazując w uzasadnieniu, że zabezpieczeniem pożyczki udzielonej A. P. (1) była hipoteka kaucyjna na nieruchomości pozwanej. Ponieważ pożyczkobiorca zmarł w dniu 17.10.2008 r. bez uregulowania długu, roszczenie o zwrot pożyczki stało się wymagalne, a łączne zadłużenie składające się z kapitału pożyczki w wysokości 117. 520,21 zł oraz odsetek w kwocie 62.479,79 zł, wynosi 180000 zł. Jako podstawę prawną żądania powódka wskazała art. 75 u.k.w.h.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 1 lutego 2012 roku powództwo zostało uwzględnione w całości.

Pozwana zaskarżyła ten nakaz w całości, domagając się jego uchylecia i oddalenia powództwa. Zarzuciła, że roszczenie jest przedawnione, skoro z powódka wystąpiła z pozwem po upływie 3 lat od śmierci pożyczkobiorcy, a dodatkowo podniosła, iż (...) już wcześniej występował z pozwem przeciwko niej, które to powództwo zostało oddalone, co uzasadnia zarzut powagi rzeczy osądzonej. Jej zdaniem powódka powinna dochodzić swoich roszczeń od spadkobierców pożyczkobiorcy, z masy spadkowej lub w ramach umowy ubezpieczenia pożyczki.

Z uwagi na śmierć R. S. postępowanie zostało zawieszona, a następnie podjęte z udziałem jej następców prawych P. P., C. P. i J. P..

Postanowieniem z dnia 7 maja 2013 r. odmówiono odrzucenia pozwu, a Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił zażalenie pozwanych na powyższe rozstrzygnięcie.

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 1 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt I Nc 13/12; zasądził solidarnie od pozwanych C. P., J. P. i P. P. na rzecz powódki 180.000 zł, z tym zastrzeżeniem, że postępowanie egzekucyjne w stosunku do pozwanych może być wszczęte wyłącznie do obciążonej hipoteką nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) do wysokości hipoteki; przyznał od Skarbu Państwa pełnomocnikowi pozwanych koszty pomocy prawnej udzielonej im z urzędu oraz odstąpił od obciążania pozwanych obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powódki, wskazując jako jego podstawę następujące ustalenia:

W dniu 26 marca 2008 r. A. P. (1) zawarł z (...) we W. umowę pożyczki, na podstawie której udzielono mu pożyczki w kwocie 120.000 zł. Zabezpieczeniem spłaty pożyczki były: weksel własny in blanco, hipoteka, cesja z umowy ubezpieczenia (...) cesja z umowy ubezpieczenia nieruchomości (...) (...). Aneks do umowy z dnia 22.09.2008 r. rodzaje zabezpieczenia uległy zmianie, gdyż strony postanowiły, że zabezpieczeniem spłaty pożyczki, odsetek oraz innych kosztów poza dotychczas przyjętymi będzie hipoteka kaucyjna na nieruchomości stanowiącej własność R. S. objętej księgą wieczystą Kw (...) do kwoty 180.000 zł. Na dzień 26 września 2008 r. powstała zaległość w spłacie pożyczki w wysokości 1272,05 zł i pożyczkobiorca został wezwany do zapłaty tej sumy. W dniu 17 października 2008 r. A. P. (1) zmarł. Prokurator Rejonowy w (...) postanowieniem z 27 marca 2009 r. umorzył śledztwo w sprawie nieumyślnego spowodowania jego śmierci, wobec braku znamion czynu zabronionego. W uzasadnieniu podał, że przeprowadzona analiza chemiczno–toksykologiczna krwi A. P. ujawniła we krwi obok alkoholu etylowego obecność leku z grupy trójcyklicznych antydepresantów i leku przeciwbólowego, zaś stwierdzone stężenia mieszczą się w granicach stężeń spotykanych w zatruciach śmiertelnych. W lokalu znaleziono ponadto kartkę sporządzoną przez zmarłego, iż robi to z pełną świadomością. Polisą Seria ZI nr 124 zostało potwierdzone zawarcie umowy ubezpieczenia na sumę 120.000 zł pomiędzy A. P. (1) a (...). Ubezpieczenie to zostało objęte umową przelewu praw z umowy Indywidualnego Terminowego (...) zawartej w dniu 26 marca 2008 r. przez A. P. z pożyczkodawcą. Towarzystwo (...) S.A pismem z 4.10.2010 r. odmówiło uwzględnienia odwołania powódki od decyzji nr (...) z tytułu odmowy wypłaty z umowy Indywidualnego Terminowego (...), potwierdzonej polisą nr (...). W uzasadnieniu stanowiska powołało się na § 16 ust. 3 pkt 5 Ogólnych Warunków tego ubezpieczenia, zgodnie z którym Towarzystwo nie wypłaci świadczenia ubezpieczeniowego w przypadku, gdy zgon ubezpieczonego spowodowany został w następstwie samobójstwa popełnionego przez ubezpieczonego w okresie pierwszych dwu lat od daty zawarcia umowy ubezpieczenia. W związku z tym pismem z 10.12. 2010 r. powódka wezwała dłużniczkę

rzeczową do zapłaty kwoty 169.537,25 zł z odsetkami. Żądanie to uzasadniła posiadanym zabezpieczeniem rzeczowym na nieruchomości. Pozwem z dnia 15.06.2011 r. (...) S. z siedzibą w G. wystąpiła pozwem w postępowaniu nakazowym o zapłatę kwoty 181.695 zł powołując się na ustanowioną przez pozwaną. R. S. hipotekę kaucyjną do wysokości 180.000 zł na zabezpieczenie spłaty pożyczki udzielonej A. P.. Wyrokiem z dnia 22 listopada 2011 r. powództwo zostało prawomocnie oddalone z uwagi na brak legitymacji czynnej powódki w tamtej sprawie.

Jak wskazał sąd pierwszej instancji ten stan faktyczny co do zasady nie był sporny, zwłaszcza że został oparty na dowodach z dokumentów nie kwestionowanych przez strony. Zarzut *res iudicatae* został także rozstrzygnięty w toku procesu. Nie budziło także wątpliwości, że wymagalność spłaty pozostałej części pożyczki jest związana z datą ustania członkostwa A. P. (1) w powodowej Spółdzielczej (...), co nastąpiło w dniu jego śmierci czyli 17 października 2008 r. Sąd podkreślił przy tym, że data samobójczej śmierci pożyczkobiorcy była istotna nie tylko dla ustalenia daty wymagalności roszczenia z tytułu wierzytelności hipotecznej, ale także dla wymagalności świadczenia z umowy wspomnianego wyżej (...).

Spór sprowadzał się natomiast do kwestii przedawnienia roszczenia powódki i skuteczności dochodzenia roszczenia bez wcześniejszej próby uzyskania zaspokojenia od następców prawnych dłużnika osobistego oraz bez wyczerpania możliwości uzyskania zaspokojenia należności ze świadczenia ubezpieczeniowego z racji zawartej przez pożyczkobiorcę umowy ubezpieczenia (...) i cesji wierzytelności.

Rozważając zarzut przedawnienia Sąd Okręgowy odwołał się do zasady wynikającej z art. 77 zd.1 u.k.w.h., iż przedawnienie wierzytelności hipotecznej nie wpływa na uprawnienia wierzyciela hipotecznego dotyczące dochodzenia zaspokojenia z przedmiotu hipoteki, co oznacza że właścicielowi obciążonej hipoteką rzeczy nie przysługuje zarzut przedawnienia jako skuteczny środek obrony przeciwko powództwu wierzyciela hipotecznego. Przepis ten ma zastosowanie bez względu na to, czy właścicielem przedmiotu hipoteki jest dłużnik osobisty czy też osoba trzecia. W przypadku gdy właściciel przedmiotu hipoteki nie jest dłużnikiem osobistym art. 77 u.k.w.h. jest także wyjątkiem od przewidzianej w art. 73 u.k.w.h. możliwości podnoszenia przez właściciela przedmiotu hipoteki zarzutów przysługujących dłużnikowi osobistemu, gdyż przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pociąga za sobą tylko skutki w sferze obligacyjnej i nie pozbawia wierzyciela hipotecznego uprawnienia do zaspokojenia się z nieruchomości. Dodatkowo przedawnienie w stosunku do dłużnika osobistego roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie, zabezpieczone przez hipotekę kaucyjną, nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Jak długo bowiem hipoteka kaucyjna wpisana jest w księdze wieczystej, wierzyciel może liczyć na ich zaspokojenie z nieruchomości. Art. 104 u.k.w.h. sprzed zmiany ustawy, jako przepis szczególny odnoszący się do hipoteki kaucyjnej, wyłączał w tym zakresie zastosowanie art. 77 zd. 2 u.k.w.h., w wersji sprzed nowelizacji, odnoszącego się do hipoteki w ogólności. Ponieważ w niniejszym wypadku hipoteka powstała w marcu 2008 r. zastosowanie miały przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z. 2009 r. nr 131, poz. 1075). Według art. 65 ust 1 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed dnia 20 lutego 2011 r., hipoteka jest prawem obciążającym nieruchomość w celu zabezpieczenia oznaczonej wierzytelności, na mocy którego wierzyciel może dochodzić zaspokojenia z nieruchomości bez względu na to, czyją stała się własnością i z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. Możliwość dochodzenia wierzytelności zabezpieczonej w ten sposób od podmiotu innego niż dłużnik osobisty wynika wyłącznie z istoty ustanowienia tego zabezpieczenia, które jako ograniczone prawo rzeczowe nie podlega przedawnieniu. Z tych względów zdaniem sądu pierwszej instancji dłużnik rzeczowy w procesie o zapłatę nie może bronić się zarzutem przedawnienia.

Sąd Okręgowy uznał również, że nie zasługują na uwzględnienie pozostałe argumenty strony pozwanej. Nie można wierzycielowi hipotecznemu skutecznie zarzucać, że nie czynił starań w celu uzyskania zaspokojenia swej wierzytelności w stosunku do następców prawnych dłużnika osobistego, ponieważ wybór środków zmierzających do uzyskania zaspokojenia należy do uprawnionego, zwłaszcza że uzyskanie tytułu zaspokojenia w stosunku do dłużnika rzeczowego jest o wiele prostsze. Nie może to także stanowić podstawy do formułowania ewentualnego zarzutu nadużycia prawa podmiotowego z art. 5 k.c. Występując z powództwem wierzyciel hipoteczny szczegółowo przedstawił

swoje roszczenie limitowane kwotą 180.000 zł. Strona pozwana nie powołała natomiast żadnych okoliczności, które mogłyby podważyć wykazane przez powódkę wyliczenie należności.

Nie mógł odnieść także oczekiwanego przez pozwanych skutku zarzut, że powódka nie zaspokoila swoich roszczeń z ubezpieczenia pożyczkobiorcy na życie (...). Wierzyciel taką próbę uzyskania świadczenia ubezpieczeniowego podjął, lecz z uwagi na samobójczą śmierć ubezpieczonego w okresie 2 lat od daty zawarcia umowy ubezpieczenia ubezpieczyciel odmówił wypłaty świadczenia. Powódka nie była zresztą zobowiązana do poszukiwania zaspokojenia z polisy A. P. (1), a uczyniła to w odpowiedzi na stanowisko dłużniczki rzeczowej, która dążyła do uwolnienia się z odpowiedzialności.

Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu sąd pierwszej instancji powołał art. 102 k.p.c. uwzględniając charakter odpowiedzialności pozwanych, a przede wszystkim ich stan majątkowy i rodzinny.

Orzeczenie o przyznaniu pełnomocnikowi pozwanych wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną pozwanym z urzędu oparto o przepis 29 prawa o adwokaturze oraz § 19 ust 1 w zw. § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżyli pozwani.

Ich zdaniem doszło do naruszenia art. 65 ustawy o księgach wieczystych i hipotece przez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że w sytuacji pozwanych istnienie abstrakcyjny dług rzeczowy, w sytuacji gdy brak jest pierwotnego dłużnika osobistego w zakresie długu odnoszącego się do zobowiązania A. P. (1); do obrazy prawa materialnego, to jest art. 117 k.c. przez jego wadliwe niezastosowanie w sytuacji, gdy pozwani podnieśli zarzut przedawnienia; art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zakresie błędnego jego niezastosowania polegającego na pominięciu zarzutu przedawnienia; do naruszenia prawa procesowego mającego istotny wpływ na treść wydanego w sprawie wyroku, to jest art. 233 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że oświadczenie powódki dotyczące kręgu spadkobierców po A. P. (1) wyczerpuje znamiona dowodu dotyczącego wykazania, że doszło do odrzucenia spadku przed jego spadkobierców, wobec czego sąd nie ustalił, pomimo zarzutu strony pozwanej, czy powódka uzyskała zaspokojenie w całości lub w części; art. 321 k.p.c. przez zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki 180.000 złotych, z zastrzeżeniem że postępowanie egzekucyjne w stosunku do nich może być wszczęte wyłącznie z obciążonej hipoteką nieruchomości do wysokości hipoteki, podczas gdy powódka wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty, że pozwana ma zapłacić 180.000 zł, z tym ograniczeniem, że egzekucja w stosunku do niej będzie prowadzona wyłącznie z nieruchomości objętej wskazaną księgą wieczystą wraz kosztami procesu i kosztami zastępstwa adwokackiego.

W oparciu o te zarzuty domagali się zmiany wyroku przez oddalenie powództwa w całości, a w sytuacji gdyby wydanie orzeczenia reformatoryjnego nie było możliwe uchylecia wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu, gdyż nie zostały pokryte one w jakiegokolwiek części.

W trakcie postępowania apelacyjnego postanowieniem Sądu Rejonowego Gdańsk Północ w Gdańsku z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie sygn. akt VI Up 25/14 ogłoszono upadłość (...) (...) w G. obejmujące likwidację majątku upadłego, co spowodowało konieczność zawieszenia postępowania. (postanowienie k. 525). Zostało ono podjęte z udziałem Syndyka masy upadłości (...) (...) w G. (oświadczenie o wstąpieniu do postępowania w miejsce powoda k. 539, postanowienie z dn. 7.07.2015 r. k. 555).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest uzasadniona.

W pierwszej kolejności należałoby odnieść się do zarzutów związanych z naruszeniem prawa procesowego, jednakże w istocie są one pochodną stanowiska skarżących dotyczącego zasady ich odpowiedzialności, w związku z czym zasadnicze znaczenie mają rozważania odnośnie tej właśnie kwestii. W tym miejscu można tylko zasygnalizować, iż część z nich jest powtórzeniem argumentacji prezentowanej w zarzutach do nakazu zapłaty i w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, a Sąd Apelacyjny w całości podziela w tym względzie stanowisko Sądu Okręgowego, iż naruszenia na które powołują się pozwani nie miały miejsca, a nawet jeśli by przyjąć, że istniały - nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przechodząc do tej zasadniczej kwestii – ujętej przez skarżących, jako „zrównanie dłużnika osobistego z dłużnikiem rzeczowym” wypada przypomnieć, że rzeczywiście istnieją kontrowersje, czy w przypadku, gdy pozwanym jest osoba ponosząca odpowiedzialność rzeczową z tytułu wymienionych praw, która nie jest jednocześnie osobistym dłużnikiem powoda, powód w pozwie powinien żądać zasądzenia od pozwanego kwoty pieniężnej w wysokości zabezpieczonej wierzytelności, czy też powinien żądać upoważnienia do prowadzenia egzekucji z obciążanego przedmiotu (nakazania pozwanemu znoszenia takiej egzekucji). Jest to wynik różnicy zdań co do charakteru odpowiedzialności właściciela obciążonej rzeczy (lub prawa), ponieważ według jednego stanowiska właściciel rzeczy obciążonej jest zobowiązany wyłącznie do znoszenia egzekucji prowadzonej z należącej do niego rzeczy, a według drugiej nazywanej "teorią obligacji realnej", według której właściciel rzeczy obciążonej takimi prawami, jak zastaw czy hipoteka jest - obok dłużnika osobistego - kolejnym dłużnikiem zastawnika (wierzyciela rzeczowego), z tym że jego odpowiedzialność ograniczona jest do rzeczy obciążonej. Dominująca jest ta druga i zgodnie z nią wierzycielowi hipotecznemu służy przeciwko właścicielowi rzeczy obciążonej roszczenie o zapłatę określonej sumy pieniężnej, co faktycznie oznacza, że żądanie powództwa powinno wskazywać na zasądzenie sumy pieniężnej. Właśnie takie stanowisko zajmuje Sąd Najwyższy czego ilustracją jest uchwała z dnia 2.09.1983 r. (III CZP 40/83), gdzie stwierdził, że "właściciel nieruchomości, który nie jest dłużnikiem osobistym, odpowiada tylko z nieruchomości i choć sam nie zaciągał długu, jest dłużnikiem i na nim spoczywa obowiązek zaspokojenia wierzyciela". Jeszcze dobitniej wyraził to w wyroku z dn. 25.08.2004 r. sygn. IV CK 606/03 wskazując, iż sens hipoteki polega na tym, aby w sytuacji nieuzyskania zaspokojenia od dłużnika osobistego wierzyciel może uzyskać zaspokojenie od dłużnika rzeczowego - do wysokości hipoteki - pomimo tego, że żaden stosunek obligacyjny pomiędzy nimi nie istnieje. Jeżeli zatem zobowiązany osobiście nie wykonuje należnego świadczenia pieniężnego, wierzyciel może wszcząć egzekucję przeciwko dłużnikowi rzeczowemu, przedtem jednak musi uzyskać przeciwko niemu tytuł wykonawczy, przy czym nie ma formalnych przeszkód do tego, by wierzytelność hipoteczna została zasądzona w nakazie zapłaty, który ma skutki prawomocnego wyroku (art. 494 § 1) i który tak jak wyrok stanowi tytuł egzekucyjny w rozumieniu art. 777, umożliwiając wierzycielowi hipotecznemu zaspokojenie się z nieruchomości według przepisów o sądowym postępowaniu egzekucyjnym" (wyrok z dnia 6.03.1997 r. I CKU 78/96). Wyraźnym przejawem opowiedzenia się ustawodawcy za koncepcją obligacji realnej jest, jak się wydaje, przepis art. 319 k.c., ponieważ gdyby chciał wyłączyć ten przepis w sytuacji, gdy pozwany ponosi odpowiedzialność rzeczową, to uczyniłby to w jego treści. Oznacza to także, iż wbrew stanowisku prezentowanemu w środku odwoławczym, że odpowiedzialność dłużnika rzeczowego jest niezależna od odpowiedzialności dłużnika osobistego, a co więcej jest ona nawet bardziej surowa, gdyż nie ulega przedawnieniu.

Z sformułowania pozwu wynika wyraźnie, iż strona powodowa kierując się tym przedstawionym dominującym stanowiskiem domagała się od strony pozwanej odpowiadającej rzeczowo zasądzenia świadczenia pieniężnego, przy zastrzeżeniu na podstawie art. 319 k.p.c. prawa do powołania się na ograniczenie odpowiedzialności w postępowaniu egzekucyjnym. Sąd pierwszej instancji stanowisko to także podzielił i wobec faktu, że dług nie został spłacony, a jego wysokość została wykazana - zasądził od pozwanych na rzecz strony powodowej należność dochodzoną pozwem i rozstrzygnięcie to co do zasady jest trafne. Sąd Okręgowy w sposób bardzo szeroki i wyczerpujący, odwołując się zarówno do poglądów doktryny jak i orzecznictwa uzasadnił z jakich względów podnoszony przez pozwanych zarzut przedawnienia roszczenia w stosunku do dłużnika osobistego nie mógł odnieść skutku i powtarzanie tych argumentów po raz kolejny jest zbędne. Trzeba tylko podkreślić, iż uprawnienie wierzyciela wynikające z art. 77 u.k.w.h., jest konsekwencją zasady, że prawa rzeczowe ograniczone, a takim jest hipoteka, nie ulegają przedawnieniu, co w oczywisty sposób wzmacnia pozycję wierzyciela. Dłużnik rzeczowy decydując się na udzielenie tego rodzaju zabezpieczenia odpowiada więc obok dłużnika osobistego, w związku z czym to do wierzyciela należy wybór, od którego

z nich będzie dochodził swojej należności. Stąd, jak trafnie zauważył Sąd Okręgowy, żadnego znaczenia nie miała kwestia czy pożyczkodawca ustalał krąg spadkobierców zmarłego pożyczkobiorcy i czy dochodził od nich zapłaty długu, a tym samym były chybione zarzuty co do naruszenia art. 233 k.p.c. przez przyjęcie oświadczenia powódki w tym względzie za dowód odrzucenia spadku przez spadkobierców A. P. (1).

Nie był również trafny argument, że brak możliwości powołania się na przedawnienie dotyczy tylko należności głównej. Strona pozwana zdaje się nie zauważać, że we wrześniu 2008 r. doszło do zmiany sposobu zabezpieczenia przez ustanowienie hipoteki kaucyjnej do wysokości 180.000 zł dla zabezpieczenia także odsetek i innych kosztów, co odpowiadało dyspozycji art. 104 u.k.w.h. Przepis ten zaś, jako przepis szczególny odnoszący się do hipoteki kaucyjnej, zabezpieczającej istniejące lub mogące powstać wierzytelności z określonego stosunku prawnego albo roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjęte z mocy ustawy hipoteką zwykłą. (art. 102 ust. 1 i 2 u.k.w.h.), wyłączał w tym zakresie zastosowanie art. 77 zd. 2 u.k.w.h., w wersji sprzed nowelizacji, odnoszącego się do hipoteki w ogólności. Oznacza to, że jeśli wskazane odsetki mieszczą się w kwocie ustanowionej hipoteki są one należne.

Z tych względów podniesione przez skarżących w apelacji zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie.

Na koniec trzeba odnieść się do kwestii ograniczenia odpowiedzialności pozwanych. Zamieszczenie w wyroku zastrzeżenia prawa do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności jest obowiązkiem sądu i następuje z urzędu por. wyrok SN z dnia 22.10.1977 r., II CR 335/77, czy wyrok SN z dnia 7.05.1971 r., I PR 426/70, gdzie dodatkowo stwierdzono, że wynikająca z przepisu art. 319 k.c. obligatoryjność zamieszczenia w wyroku zastrzeżenia, że pozwanemu przysługuje prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności, jest uzasadniona obowiązującą z mocy art. 837 k.p.c. zasadą ograniczenia egzekucji, według której dłużnik może powoływać się na ograniczenie odpowiedzialności tylko wówczas, gdy ograniczenie to zostało zastrzeżone w tytule wykonawczym. W niniejszej sprawie było to także obowiązkiem sądu, a nie wynikiem żądania strony powodowej. Z tego też względu zarzut pozwanych, iż doszło do naruszenia art. 321 k.p.c. nie mógł zostać uwzględniony.

Reasumując można więc stwierdzić, że Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia sądu pierwszej instancji i w pełni zgadza się z wysnutymi z nich wnioskami w zakresie istnienia wierzytelności powoda i możliwości jej dochodzenia od pozwanych, a tym samym apelację jako pozbawioną podstaw w oparciu o art. 385 k.p.c. należało oddalić.

Pełnomocnikowi pozwanych przyznano wynagrodzenie za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną pozwanym z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w oparciu § 19 ust 1 w zw. § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.). Nie było natomiast podstaw do przyznania wynagrodzenia w stosunku do każdego z pozwanych odrębnie, gdyż z uwagi na okoliczność, że znaleźli się oni w procesie jako następcy prawni właściciela nieruchomości z tytułu spadkobrania i nie przeprowadzili działu spadku, zgodnie z art. 1034 § 1 k.c. ponoszą solidarną odpowiedzialność, a zatem ich uczestnictwo miało charakter współuczestnictwa koniecznego.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Tomasz Ślęzak SSA Małgorzata Wolczańska